

SENSORVEILEDNING POL1005, VÅREN 2017

Alle ti oppgavene skal besvares, og alle teller likt. I gjennomsnitt gir dette studentene 18 minutter per oppgave.

(1) Redegjør for *the obsolescing bargain mechanism* (den foreldede avtalen).

Denne mekanismen er først og fremst redegjort for i Jakobsen (2012: 70–79) og på Forelesning 3. Modellen omhandler forhandlingsforholdet, og endringen i dette over tid, mellom MNS og vertsland. Typisk er det at førstnevnte oppnår relativt gode investeringsvilkår (avhengig av forholdet mellom MNSets eierskapsfordeler og vertslandets lokaliseringsfordeler). Derimot endrer forhandlingsforholdet seg straks investeringen er gjort kapitalen er sunket. Vertslandet har nå – i teorien – større muligheter til å reforhandle avtalen all den tid MNSet ikke (lett) kan trekke seg ut. Elementer som investeringens størrelse; høy «risikopremie» og spredning av teknologi og kunnskap til vertslandet kan virke til å forsterke OBM-mekanismen – mens f.eks. rettssystemet, politiske institusjoner og betydningen av vertslandets troverdighet overfor andre investorer kan trekke i den motsatte retninger.

(2) Hva menes med ekspropriasjon/nasjonalisering? Er slike inngrep i samsvar med Folkeretten?

Ekspropriering og nasjonalisering er først og fremst redegjort for i Jakobsen (2012: 43–58), Bremmer og Keat (2009: Kap. 7) og på Forelesning 4. Begrepene omhandler myndigheters overtagelse av private bedrifters eierskap. Ekspropriering og nasjonalisering er i samsvar med Folkeretten dersom følgende betingelser er oppfylt: (A) Det må være til et offentlig formål; (B) utenlandske bedrifter kan ikke diskrimineres; (C) det må betales «fullstendig og effektiv» kompensasjon.

(3) Hvilke industrispesifikke faktorer sørger for at naturressursindustrien (olje, naturgass, mineraler/gruvedrift) ofte er ekstra utsatt for politisk risiko?

Industrispesifikke faktorer er beskrevet og analysert flere steder i pensum og på forelesningene. Elementer som gjør at naturressursindustrien er særlig utsatt for politisk risiko inkluderer: naturressurser befinner seg ofte i ustabile regioner og områder; det dreier seg ofte om svært store investeringer som vanskelig kan flyttes; bedriftenes tidshorisont er betydelig; teknologien er ofte «moden» og kan følgelig adopteres av vertslandet; den kommersielle eller geologiske risikoen er ofte høy, noe

som fører til en naturlig høy «risikopremie», hvilken i sin tur gjerne medfører krav om reforhandling av avtaler i etterkant; sistnevnte punkt er særlig aktuelt når naturressursprisene er høye (og disse tenderer til å fluktuere nokså kraftig); og naturressurser er naturlig forbundet med nasjonalisme, og forholdet mellom vertsland og MNS kan følgelig lett «utnyttes» politisk.

(4) Hva menes med begrepet statskapitalisme?

Statskapitalisme er særlig dekket av Bremmer (2009) og på Forelesning 6. Bremmer hevder at dette fenomenet blir stadig mer fremtredende, og han taler om ulike symptomer på statskapitalisme, inkludert: (handels- og investerings)proteksjonisme; statseide bedrifter; *national champions*; *sovereign wealth funds*; og nasjonale oljeselskaper. Sentralt i en statskapitalisk økonomi står sammenblandingen av politikk og marked; investeringer (og handel) vil da ikke gjennomføres kun på bakgrunn av økonomiske (kommersielle) formål.

(5) Gi en definisjon av geo-økonomi og en kort redegjørelse for sentrale geo-økonomiske virkemidler.

Geo-økonomi er redgjort for i Baru (2012), Wigell og Vihma (2016) og på Forelesning 8. Baru henviser til to ulike generiske definisjoner av geo-økonomi; det kan dreie seg om de geopolitiske konsekvensene av økonomiske fenomener og/eller de økonomiske konsekvensene av trender innen geopolitikk og (statlige) maktforhold. Men vanligst er det å ta utgangspunkt i bruken av økonomiske maktressurser til å oppnå innflytelse over andre land. Virkemidler i så henseende inkluderer (men er ikke begrenset til): økonomiske sanksjoner; handels- og investeringsavtaler (eventuelt *fraværet* av slike); bistand (med politisk motivasjon); proteksjonisme; økonomisk støtte til opposisjonen (eller regjeringen) i andre land.

(6) Hva mener Bremmer og Roubini (2011) med begrepet *G-Zero* (G-0)?

Begrepet er også dekket på Forelesning 9. Det dreier seg, ifølge Bremmer og Roubini, om fraværet av vilje og/eller evne blant de mektigste statene til globalt økonomisk lederskap. Særlig har G-7-institusjonen (tidligere) fungert som et organ for slikt lederskap, og har besørget koordinering av prinsipper for, blant annet, handels-, investerings- og pengepolitikk – samt sikkerhetspolitikk. Ifølge forfatterne er de globale maktforskyvningene (påskyndet av finanskrisen i 2008) en bakenforliggende

årsake til at en slik koordinert – eller et slikt lederskap – er i ferd med å forvitne. Resultatet er økt konflikt mellom stater.

(7) Ikenberry (2008) hevder at det liberale, vestlig-formede globale rammeverket (institusjoner og folkerett) legger til rette for at voksende makter – som Kina – på fredelig vis kan integreres i det internasjonale systemet. Redegjør for Ikenberry's hovedargumenter.

Ikenberrys argumenter dekkes av Forelesning 9. Kort fortalt hevder han at det vestlig-formede internasjonale systemet legger til rette for at voksende makter (som Kina) kan klatre i det internasjonale hierarkiet; dette fordi systemet er et åpent regel- og institusjonsbasert system med dype historiske røtter. Det er nettopp innenfor rammene av det internasjonale systemet at Kinas formidable vekst (siden slutten av 1970-tallet) har funnet sted. I tillegg er systemet særdeles vanskelig å endre – mens det er desto enklere å bli et reelt medlem av det.

(8) Forklar kort hvorfor Sørkinahavet er så viktig for Kina.

Temaet dekkes av Fravel (2012) og Forelesning 7. Her er det naturlig å redegjøre for geopolitiske (strategiske) forhold; kontroll over Sørkinahavet (gjennom at en slik kontroll vil motvirke amerikansk kontroll) vil formentlig øke Kinas sikkerhet betraktelig; dette er spesielt viktig tatt i betraktning områdets enorme betydning som gjennomfartsåre for Kinas handel. Kontroll over Sørkinahavet vil også kunne danne grunnlaget for ytterligere ekspansjon av kinesisk makt, der et langsiktig mål er å presse USA ut av Kinas nærområder. I tillegg er området – i kinesiske øyne – av historisk betydning. Sørkinahavet rommer også viktige naturressurser (fisk, olje, naturgass).

(9) Ta utgangspunkt i definisjonen av risiko som sannsynlighet*konsekvens, og ha i mente sorte svaner og tykke haler (*fat tails*): Etter ditt skjønn, hvilke er de to mest fremtredende politiske/geopolitiske risikofaktorene i året som kommer?

Dette temaet har vi diskutert i timene både i grupper og i fellesskap. Her finnes intet fasitsvar, men det forventes at studenten legger vekt på definisjonene av risiko/sorte svaner/tykke haler (som i spørsmålsformuleringen) i resonnementene.

(10) Hvilke av følgende hendelser er det rimelig – og hvilke er det ikke rimelig – å betegne som «sorte svaner»? Gi en kort begrunnelse.

- **Valget av Donald Trump som USAs president**
- **«Brexit»**
- **Terrorangrepene i Vest-Europa 2015–2017**
- **Den arabiske våren**

Ut ifra definisjonen av en sort svane (Taleb og Blyth 2011, Jervis 2009) som en «uteligger» – dvs. en sjelden, tilnærmet upredikerbar hendelse med lav sannsynlighet men stor innvirkning, er det (kanskje, men bare kanskje) rimelig å betrakte alle fire – men muligens med unntak av terrorangrepene – som en sådan. Men gode resonnementer og refleksjoner kan gi grunnlag for andre konklusjoner.